

ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ: ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СПІВПРАЦІ ЗІ СТУДЕНТАМИ УНІВЕРСИТЕТІВ-ПАРТНЕРІВ

PEDAGOGICAL INNOVATIONS: ORGANIZATION OF STUDENTS INDIVIDUAL WORK IN COOPERATION WITH STUDENTS OF PARTNER UNIVERSITIES

Ольга Прокопенко
Olha Prokopenko

Анотація

В статті розглянуто питання актуальності підвищення якості освітніх послуг в університетах та стимулювання педагогічних інновацій. Розглянуто досвід стимулювання педагогічних інновацій в Сумському державному університеті на прикладі конкурсу педагогічних інновацій. Представлено етапи і напрямки проведення даного конкурсу, наведено інновації-переможці конкурсу 2016-17 навчального року. Представлено важливість ефективної організації самостійної роботи студентів. Описано педагогічну інновацію автора щодо організації самостійної роботи студентів у співпраці за студентами університетів-партнерів.

Annotation

The paper outlines the questions of the relevance of improving the quality of educational services in the universities and stimulating pedagogical innovations. The experience of stimulating pedagogical innovations in Sumy State University on the example of the contest of pedagogical innovations is presented in the paper. The stages and directions of the contest as well as innovations-winners of the contest in 2016-17 academic year are listed. The importance of effective organization of independent work of students is presented. The educational innovation of author on the students individual work in cooperation by students of partner universities is described.

Ключові слова: педагогічна інновація, самостійна робота студента, організація міжнародних досліджень, якість освітніх послуг, конкурс педагогічних інновацій.

Keywords: pedagogical innovation, independent work of the student, organization of international research, quality of education, pedagogical innovation competition.

Вступ

Питання якості освітніх послуг, які надають університети, є надзвичайно важливим, що обумовлено, в першу чергу тим, що від якості освіти університетської молоді залежить майбутнє – добре підготовлені фахівці будуть розвивати техніку, економіку, медицину тощо своїх міст, регіонів, країн, а також створювати інноваційні прориви світового рівня в різних галузях народного господарства; неякісно підготовлені фахівці будуть гальмувати такий розвиток. Звертати увагу на якість надаваних в університетах освітніх послуг змушує також зростаюча конкуренція між університетами, а в зв'язку з тенденціями скорочення кількості студентів і активізацією процесів об'єднання університетів у багатьох країнах – також боротьба викладачів університетів за обсяги навчальних доручень (ставки) і навіть робочі місця.

З огляду на такі тенденції, університети і конкретні викладачі, з одного боку, зацікавлені в поліпшенні якості надаваних освітніх послуг, а з іншого боку, – часто не мають доступу і грошових коштів до підвищення кваліфікації викладачів на високому рівні.

Звичайно, є досить цікава література з педагогічних інновацій та досвіду викладання, зокрема [1]. В Україні значну увагу педагогічним інноваціям приділяє Національна академія педагогічних наук в Україні, в тому числі проводячи обговорення актуальних питань професійного розвитку фахівців на конференціях [2]. При цьому досвід одного з найкращих університетів України – Сумського державного університету – є досить унікальним і результативним і, на погляд автора статті, заслуговує на увагу та може бути поширений в інших університетах різних країн. У статті автор поділиться також певним власним досвідом організації самостійної роботи студентів у співпраці зі студентами університетів-партнерів.

1. Конкурс педагогічних інновацій в Сумському державному університеті

Усвідомлюючи необхідність активних дій на шляху підвищення якості роботи викладачів, в Сумському державному університеті (одному з найбільш високорейтингових університетів України) було прийнято рішення про проведення щорічного конкурсу педагогічних інновацій, який успішно проведено в 2015-16 і 2016-17 навчальних роках.

1.1. Організація проведення конкурсу

Основним етапами організації проведення конкурсу є:

1 Ухвалення положення про проведення конкурсу (із зазначенням дати подання і оцінки матеріалів, критеріями оцінки тощо) Вченою радою університету, затвердження його ректором, оголошення конкурсу.

2 Подача викладачами матеріалів педагогічних інновацій, які вони впровадили в свій навчальний процес або ж планують впровадити (з докладним описом суті інновації, масштабів впровадження, рівня публікації / патентування, можливостей їх впровадження в практику викладання інших дисциплін і для студентів інших спеціальностей).

3 Оцінка конкурсною комісією поданих викладачами матеріалів, оголошення результатів, нагородження призерів грамотами та грошовими преміями.

4 Організація семінарів на курсах підвищення кваліфікації викладачів, під час яких переможці діляться інноваційним педагогічним досвідом (словесно, а іноді і з активним залученням слухачів до процесу навчання), а слухачі можуть задати їм питання.

Таким чином, використовуючи відносно невеликий грошовий фонд, університет залучає викладачів в розробку власних педагогічних інновацій, а також стимулює процес активізації удосконалення навчального процесу завдяки наявності останнього, четвертого етапу, на якому слухачі курсів підвищення кваліфікації (в Україні науково-викладацький та викладацький склад один раз в п'ять років зобов'язаний підвищувати кваліфікацію), а також зацікавлені добровольці вивчають кращий викладацький досвід викладачів університету.

1.2. Результати конкурсу 2016-17 навчального року

Коротко розглянемо інформацію про педагогічні інновації переможців конкурсу 2016-17 навчального року. Зауважимо, що 5 з 24 інновацій-призерів були розроблені

викладачами кафедри економічної теорії, яку очолює автор, - кафедри, що зайняла за результатами роботи в 2016 році почесне друге місце серед всіх кафедр університету за інтегральним показником, що включає публікаційну активність, міжнародну діяльність, представленість в Інтернет-просторі і т.ін.

Отже, за результатами конкурсу педагогічних інновацій були визначені номінанти за такими напрямками (секціями): інновації в організації самостійної навчальної діяльності студентів, інновації в практично-орієнтованій підготовці студентів, впровадження інноваційних методів навчання в аудиторній роботі, інновації в організації студентської наукової діяльності, застосування електронних засобів, інновації в організації додаткових освітніх послуг.

Так, в секції «Інновації в організації самостійної навчальної діяльності студентів» переможцями стали викладачі, які впровадили такі інновації:

- Сучасна комбінаторна технологія організації самостійної роботи студентів з біологічної хімії;

- Творчі роботи та творчі конкурси: синергія взаємодії;
- Доповнена реальність з Unity в інженерній освіті.

В секції «Інновації в практично-орієнтованій підготовці студентів» перемогли викладачі за такими педагогічними інноваціями:

- Перший курс навчання - кращий час для знайомства студентів із роботодавцями (на прикладі спеціальності «Соціальна робота»);

- Комплексний інвестиційний проект як напрям активізації самостійної практично-орієнтованої підготовки студентів;

- Організація практично-орієнтованої підготовки студентів в рамках вивчення дисципліни «International economic law» (розробка кафедри, очолюваної автором);

- Інновації в практично-орієнтованій підготовці студентів.

Переможці секції «Впровадження інноваційних методів навчання в аудиторній роботі» запропонували такі педагогічні інновації:

- Проблемно-орієнтоване навчання з використанням кейс-методу;

- Метод колективної розробки вирішення соціально-економічних проблем на основі діаграми зв'язків (Mind-Mapping) і технології Clustern (розробка кафедри, очолюваної автором);

- Використання інтелектуальних та інтелектуально-імітаційних ігор у навчанні (на прикладі здобувачів вищої юридичної освіти);

- Модель «Positive U» в рамках дисципліни «Організація наукової діяльності»;

- Рольова гра та «віньетки» як засіб активізації аудиторної роботи;

- Використання технологій анімованої статистики в аудиторній роботі при викладанні дисципліни «Міжнародна статистика»;

- Формування конкурентоздатної особистості студента на основі використання стратегій маінд-девелопменту (розробка кафедри, очолюваної автором).

В секції «Інновації в організації студентської наукової діяльності» перемогли викладачів з такими інноваціями:

- Face to face with computer modelling F2FCompModel;

- Активні форми та методи інтеграції навчальної і науково-дослідної роботи студентів спеціальності «Електронні прилади та пристрої»;

- Креативні завдання в рамках використання методу проектів при організації індивідуальної науково-дослідної роботи студентів (розробка кафедри, очолюваної автором);

- Поєднання теорії викладачів та практики студентів для активізації студентської наукової роботи.

За секцією «Застосування електронних засобів» перемогли викладачі з такими

інноваціями:

- Впровадження технології доповненої реальності у навчальні курси «Нарисна геометрія», «Інженерна графіка», «Комп'ютерна графіка в машинобудуванні»;
- Використання електронних тренажерів при викладанні дисципліни «Гермомеханіка» на прикладі віртуального лабораторного стенда для дослідження сальникових ущільнень;
- Англomовна телепрезентація;
- Використання аудіовізуального методу навчання у викладанні дисципліни «Міжнародна статистика» (розробка кафедри, очолюваної автором).

В секції «Інновації в організації додаткових освітніх послуг» переможцями стали такі педагогічні інновації:

- Розроблення форматів співпраці СумДУ з підприємствами та організаціями м.Суми шляхом реалізації мовних проектів;
- Впровадження принципів критичного мислення в процесі надання додаткових освітніх послуг з вивчення іноземних мов з метою форсування розвитку комунікативних компетенцій слухачів.

2. Організація самостійної роботи студентів

У своїй педагогічній діяльності автор звернув увагу на важливість якісної організації самостійної роботи студентів. Під даний вид роботи діяльності відповідно до навчальних планів університету виділяється значний обсяг навчального навантаження студента. При цьому контроль за цим видом діяльності є більш складним, ніж за іншими видами навантаження.

2.1. Важливість ефективної організації самостійної роботи студентів

Виходячи з того, що студент має багато часу проводити за самостійною роботою, а контроль за цим видом діяльності студента є відносно проблематичним, самостійна діяльність студента має бути гарно організована.

У разі ефективної організації самостійної роботи студента вона має бути не тільки зрозумілою для нього, але і цікавою. Тоді робота буде відбуватись ефективно і викликати задоволення від отримуваної навчальної послуги.

Якщо самостійна робота не є добре спланованою та цікавою, студент не буде знати, що і як робити (у першому випадку), або ж не буде достатньо мотивованим (у другому випадку). Відповідно, студент не отримає відповідних знань і навичок самоосвіти.

Таким чином, ефективна організація самостійної роботи студентів є важливою для забезпечення якісних навчальних послуг.

2.2. Самостійна робота у співпраці за студентами університетів-партнерів

Автор з 2014 року почав впроваджувати у навчальний процес цікавий елемент самостійної роботи студентів, організовуючи спільну роботу студентів Сумського державного університету зі студентами університетів-партнерів. Вже за першими результатами організації такої роботи [3–8] у листопаді 2014 року вчена рада СумДУ прийняла рішення щодо поширення такої форми організації самостійної роботи студентів на інші кафедри [9]. У 2015-16 навчальному році педагогічна інновація автора отримала перше місце у номінації «Інновації в організації самостійної роботи студентів».

Кафедра Сумського державного університету, очолювана автором, здійснила набір студентів спеціальності «Міжнародна економіка» (2015 рік) і «Міжнародні економічні відносини» (2016 рік). Студенти цих спеціальностей є зацікавлені у спільній роботі з іноземцями, що дозволило автору активізувати організацію роботи студентів спільно зі студентами університетів-партнерів.

Одним з близько сорока міжнародних партнерів кафедри є Академія техніко-гуманітарна в м. Бельско-Бяла (Польща), в якій відповідно до договору про співпраці, викладає автор. Викладацька діяльність у двох університетах дозволила автору спілкуватись зі студентами обох університетів і виявити їх зацікавленість у міжнародній студентській співпраці при виконанні спільних навчальних доручень.

Запропонована і впроваджена педагогічна інновація полягає в організації спільних наукових досліджень студентів СумДУ і студентів університетів-партнерів. Для цього разом з викладачами з іноземного університету після попередньої підготовки організовується Скайп-зустріч двох студентських груп та формуються цікаві для обох країн теми дослідження. У подальшому здійснюються наукові дослідження студентів з різних університетів (та країн), що дозволяє зробити роботу студентів більш цікавою, здолати мовні бар'єри, прискорити обмін знаннями, обговорити гострі проблеми та особливості їх сприйняття в різних країнах, посилити старанність студента щодо самостійної роботи (щодо пошуку матеріалів) та роботи в групі.

Отримані результати використано при написанні робіт для участі у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з отриманням двох призових місць.

Заклучення

Необхідно поширювати практику організації спільних наукових досліджень студентів СумДУ і студентів університетів-партнерів, тому що це активує студентську наукову діяльність, дозволяє студентам обмінюватись цікавою інформацією та освоювати новітні методи досліджень.

Звичайно, описаний конкурс педагогічних інновацій – не єдиний інструмент удосконалення навчального процесу в Сумському державному університеті. Університет реалізує безліч освітніх і науково-освітніх грантів, в тому числі міжнародного масштабу – зокрема таких, як Tempus, Erasmus +. На даний момент кафедра економічної теорії завершує роботу над дворічним освітнім грантом SCOPES від Швейцарського національного наукового фонду, в рамках якого вивчено і впроваджено міжнародний досвід педагогічних інновацій.

Описана педагогічна інновація також є лише одним із прикладів педагогічної діяльності автора, який активно проваджує ігрові та інші форми проведення занять [10] та організує їх обговорення та демонстрацію на конференціях [11], що є важливо для розвитку професійної майстерності очолюваного автором колективу та колег з України та зарубіжжя.

Перелік використаної літератури

1. Vieluf S., et al. (2012), Teaching Practices and Pedagogical Innovation: Evidence from TALIS, OECD Publishing. – Access mode: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264123540-en>
2. Відкрита освіта в Україні: конференція. – Режим доступу: <https://ppo.mk.ua/course/view.php?id=293>
3. Будзовська К., Биленко В. Экономические убытки Польши в связи с политическими событиями в Украине в 2014 году // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 року: у 2 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: Сумський державний університет. – ISSN 2307-6283 (Україна), ISBN 978-83-63649-48-7 (Республіка Польща), 2014. – Т. 1. – С. 77–78. – Режим доступу: http://fem.sumdu.edu.ua/images/news/2013-2014/2014-06-23/epsd2014_1.pdf

4. Копчинська П., Вакарчук В.В. Анализ туристического бизнеса Украины и Российской федерации // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 року: у 2 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: Сумський державний університет. – ISSN 2307-6283 (Україна), ISBN 978-83-63649-48-7 (Республіка Польща), 2014. – Т. 1. – С. 89–97. – Режим доступу: http://fem.sumdu.edu.ua/images/news/2013-2014/2014-06-23/epsd2014_1.pdf

5. Лабашук М.С., Школа В.Ю., Лацек К. Влияние политического кризиса в Украине на польско-украинский товарообмін // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 року: у 2 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: Сумський державний університет. – ISSN 2307-6283 (Україна), ISBN 978-83-63649-48-7 (Республіка Польща), 2014. – Т. 1. – С. 91–92. – Режим доступу: http://fem.sumdu.edu.ua/images/news/2013-2014/2014-06-23/epsd2014_1.pdf

6. Мижня Н., Данько А.С. Экономические отношения между Украиной и Российской Федерацией после распада СССР // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 року: у 2 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: Сумський державний університет. – ISSN 2307-6283 (Україна), ISBN 978-83-63649-48-7 (Республіка Польща), 2014. – Т. 1. – С. 92–94. – Режим доступу: http://fem.sumdu.edu.ua/images/news/2013-2014/2014-06-23/epsd2014_1.pdf

7. Парасочка Д.П., Гасек П.Я. Влияние русскоговорящих граждан Украины на внутреннюю и внешнюю политику Украины в 2014 году // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 року: у 2 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: Сумський державний університет. – ISSN 2307-6283 (Україна), ISBN 978-83-63649-48-7 (Республіка Польща), 2014. – Т. 1. – С. 94–96. – Режим доступу: http://fem.sumdu.edu.ua/images/news/2013-2014/2014-06-23/epsd2014_1.pdf

8. Прокопенко М., Оркиш П. Влияние политических событий 2013-2014 гг. в Украине на уровень жизни населения страны // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 року: у 2 т. / за заг. ред. О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: Сумський державний університет. – ISSN 2307-6283 (Україна), ISBN 978-83-63649-48-7 (Республіка Польща), 2014. – Т. 1. – С. 98–99. – Режим доступу: http://fem.sumdu.edu.ua/images/news/2013-2014/2014-06-23/epsd2014_1.pdf

9. Рішення вченої ради Сумського державного університету з питання: “Стан забезпечення якості підготовки фахівців та розвитку наукових досліджень на факультеті економіки та менеджменту” [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sumdu.edu.ua/images/stories/gen_info/management/council/session14_15/2014-11-13/decision-2.pdf

10. Інноваційна лекція з організації робочого часу керівника служби маркетингу. – Режим доступу: http://et.fem.sumdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=483%3A2017-05-13-10-41-11&catid=24%3Anews-events&Itemid=90&lang=uk

11. Започаткування нової конференції – «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» – Режим доступу: <http://et.fem.sumdu.edu.ua/index.php?option=>

com_content&view=article&id=477%3A2017-05-11-02-54-06&catid=24%3Anews-events&Itemid=90&lang=uk

Information about author:

Olha Prokopenko – Doctor of Economic Sciences, Professor, Sumy State University, Sumy, Ukraine; University of Bielsko-Biala, Bielsko-Biala, Poland.

E-mail: prokopenko.olha.w@gmail.com, olgaprokopenko@bk.ru